

Årsberetning for
Industrimuseet Frederiks Værk
2005

Indhold

Forord	side 3
Museets samlinger og magasiner	side 5
Indsamling, registrering og kassation	side 7
Forskning	side 8
Fredning, bevaring og kapitel 8	side 9
Museets bygninger og lokaler	side 10
Foredrag og byvandring mv.	side 12
Publikationer	side 13
TV, radio og interviews	side 14
Bestyrelsesposter, nævn og råd mv.	side 15
Efteruddannelse og kurser mv.	side 15
Studierejser	side 17
Nøgletal	side 18
Personale	side 19
Regnskab	side 20
Museets bestyrelse	side 21
Godkendelse af årsberetningen for 2005	side 22

Forord

For Industrimuseet Frederiks Værk blev 2005 et arbejdsomt og begivenhedsrigt år. Her støbtes dele af det fundament, der er nødvendigt for enhver museumsdrift, og som nu skal danne udgangspunkt for de kommende års virke. Den nyrenoverede administrationsbygning blev indviet, basispersonale ansat og en brugervenlig hjemmeside blev åbnet.

Det var også året hvor et nyt og omfattende aktivitetsprogram blev produceret, med en række spændende tilbud til børn og voksne. Endelig blev indretningen af det nye magasin i Ølsted påbegyndt.

Denne årsberetning for Industrimuseet Frederiks Værk bærer præg af, at der var tale om et på mange måder atypisk overgangsår. Industrimuseet var ikke fuld bemandet hele året og en række af de aktiviteter, der må forventes på et fuldt ud funktionsdygtigt museum var derfor sat på midlertidigt vågeblus.

Årsberetningen er også atypisk, fordi Henrik Harnow fratrådte sin lederstilling den 1. oktober 2005, hvorefter han fortsatte året ud som konsulent. Den 1. oktober blev Marie Bach konstitueret som leder af Industrimuseet. Årsberetningen er således ikke som forventeligt skrevet af Henrik Harnow, men af museumsinspektør Marie Bach og Frank Allan Rasmussen, der tiltrådte lederstillingen den 1. januar 2006.

Industrimuseets besøgssteder var åbne for publikum i sæsonen, ligesom der på bestilling blev gennemført en række omvisninger udenfor den normale åbningstid. Endelig gennemførtes en række af de populære og velbesøgte byvandring og foredrag.

I året 2005 blev der givet en række smagsprøver på de mange aktiviteter et nyt statsanerkendt museum med det redefinerede arbejdsområde kan byde på. Det var et år, hvor det blev bevist at det er muligt at arbejde med Frederiksværks enestående historie i rollen som Danmarks første fabriks- og industriby, byens enestående kulturmiljø og være med til at udfylde de mange forskelligartede opgaver der er nedfældet i museumsloven og den tilhørende bekendtgørelse.

Museet medvirkede i årets løb i Historiens Dag for første gang med en skattejagt for børn: "I Classens Fodspor" og sæsonåbningen på Krudtværksmuseet blev markeret med kanontorden, udklædte værter og kage sponsoreret af den lokale bager. Begge arrangementerne fik god presseomtale og var på trods af vejrgudernes misgunst velbesøgte.

Det samlede besøgstal må siges at være tilfredsstillende med en lille fremgang. I alt blev museerne besøgt af godt 4000 gæster, heraf var over 25% børn. Der er dog stadig et misforhold mellem indtjeningen og udgifterne til vagter og museumsværter.

I denne årsberetning for Industrimuseet Frederiks Værk gøres der i det følgende rede for arbejdet med disse opgaver samt for andre sider af museets virke, ligesom en række relevante nøgletal vil blive præsenteret.

Frederiksværk den 1. maj 2006

Marie Bach
Museumsinspektør & konst.leder

Frank Allan Rasmussen
Museumsleder

Museet samlinger og magasiner

I 2005 blev der for alvor taget fat på den store opgave med at få styr på Industrimuseets samlinger, herunder at påbegynde en deaccessionerings- og kassationsproces.

Overflytningen af de store genstandsmængder fra museumsgården Birkely til det nye magasin i Ølsted betød at det blev fyldt til bristepunktet. Men en midlertidig oprydning og komprimering gjorde, at selve indretningen kunne påbegyndes. I første omgang monteredes nye scanflex-reoler således at de mindre genstande kunne placeres.

Arbejdet blev fortsat i etaper hen over året i det omfang ressourcerne tillod det, og ved årets udgang var den første oprydningsfase tilendebragt. Unummererede og dermed ikke registrerede genstande er blevet deaccessioneret, ligesom de genstande, der var så nedbrudte at de ikke kunne identificeres blev udskilt.

Herefter iværksattes en meget omfattende og tidskrævende opgave med at finsortere og identificere den store mængde af genstande, hvor der foreligger dokumentation og registrering. Herefter vil endnu en kassationsproces blive iværksat sammen med den løbende rengøring, fotografering, omregistrering m.v.

Indretningen af magasinet i Ølsted er derfor endnu langt fra færdiggjort. Der mangler modtagefaciliteter, toiletforhold, kontorplads med netadgang, og en række andre faciliteter før magasinet kan opfylde de af Kulturarvsstyrelsens (KUAS) listede minimumskrav. Heldigvis er der opsparet midler til disse helt nødvendige anlægsudgifter, og det er vores håb at denne del af processen kan færdiggøres i løbet af det kommende arbejdsår.

Den store mængde af ikke-registrerede genstande som havde hobet sig op på loftet i Byarkivet blev i løbet af året udskilt og overført til museets fjernmagasin i Nørregade.

Her ud over blev en række større og mindre genstande fra et kælderdepot på Rådhuset afhentet og anbragt i Ølsted.

Museet råder også over et faldefærdigt magasin i Auderød skov. Det blev i løbet af året besigtiget og der herskede enighed om at det ikke er egnet til opbevaring af museumsgenstande, ligesom de genstande der nu befinder sig i huset desværre ikke er tjenlige til andet en udskilning og efterfølgende kassation. De genstande der i årets løb er blevet overdraget til museet af virksomheder, institutioner og privatpersoner er indtil videre blevet anbragt i fjernmagasin.

Efter henvendelse fra Nationalmuseet tog museumsinspektør og magasinansvarlig Marie Bach til Brede for at besigtige de fund, der stammer fra udgravningerne på

det gamle kobbervæværks grund. Der blev hjemtaget en euro-palle med nogle få genstande, som imidlertid bar stærkt præg af opholdet i jorden.

Desværre er flere af Industrimuseets mindre magasiner ikke velegnet til opbevaring af vores fælles kulturarv. Det blev ved to lejligheder til fulde demonstreret da der i forbindelse med voldsomme regnskyl i løbet af sommeren skete oversvømmelser bl.a. i magasinet i Nørregade.

Museet har som led i den landsdækkende magasingennemgang, haft besøg af Konservator Simon Botfeldt, Roskilde Amts Konserveringscenter. Den færdige rapport, herunder en nærmere redegørelse for forholdene i Frederiksværk vil foreligge i 2006.

Der redegøres specifikt for magasinbygningerne andetsteds (se under Museets bygninger og lokaler).

Indsamling, registrering og kassation

Industrimuseet Frederiks Værk har med sine nye vedtægter og redefinerede ressortområde rettet blikket mod genstande knyttet til Frederiksværks fabriks- og industrihistorie. Der har derfor været anvendt mange ressourcer på deaccessionering- og kassation for at skabe det rette fokus. For først når Industrimuseets samlinger er nyordnet vil der kunne ske en seriøs vurdering af, hvilke områder, der særligt bør sættes på. Allerede i 2006, i forbindelse med jubilæumsudstillingen, vil der blive foretaget supplerende indsamlinger for at kunne vise en bredere vifte af de industrielle aktiviteter i Frederiksværk.

Det er også hensigten at udarbejde en plan for en mere målrettet og proaktiv indsamling af genstande af relevans for Industrimuseet Frederiks Værks nye dækningsområde. Industrimuseet har imidlertid prioriteret magasinindretning og nyordningen af samlingerne til fordel for en hjemtagning af genstande med tilknytning til industrisamfundet. Der er dog i løbet af året modtaget flere interessante genstande, billeder og arkivalier.

Mht. registrering har arbejdet været betydeligt vanskeliggjort af det faktum, at der tidligere har været anvendt flere forskellige principper. Nogle på håndskrevne kartotekskort, andre på nu forældede elektroniske systemer og enkelte efter det såkaldte DMI-system (Dansk Museums Indeks). I løbet af 2005 har de af museets medarbejdere, der har beskæftiget sig med registrering imidlertid været på kurser i det af Kulturarvsstyrelsen (KUAS) anbefalede elektroniske system-REGIN I løbet af det kommende år vil dette system blive implementeret og sat i anvendelse. Det står således klar at alle genstande skal omregistreres.

Takket være økonomisk bistand fra Nordeas Gavefond lykkedes det at erhverve en bronzebuste forestillende Stålværkets grundlægger H.P. Christensen. Busten blev efter at historien var formidlet gennem pressen, sidst på året udstillet midlertidigt i banken.

Alle Arkæologiske sager og genstande blev i henhold til den indgåede aftale overdraget til Folkemuseet i Hillerød – i den forbindelse blev også montrene på 1. sal i Bymuseet tømt og den del af loftet midlertidigt lukket for publikum.

Forskning

Forskning er en af de vigtigste piller under den museale konstruktion. Man kunne sige at formidlingens forudsætning er forskningen og vise versa. Men forskning er ressourcetung og kræver i sit udgangspunkt at Industrimuseet har styr på sine egne samlinger og arkiver. Det lykkedes imidlertid i løbet af året at få afsluttet hele to store forskningsprægede opgaver. Opgaver, der oven i købet var indtægtsdækkende og som ydede et væsentligt tilskud til museets økonomi.

Sidst på året 2004 blev der fra Udvalget for Miljø og Teknik i Frederiksværk Kommune taget kontakt til museet med henblik på udarbejdelse af et bogværk om de tekniske forsynings historie i Frederiksværk og omegn baseret på nye kildestudier. Værket blev i løbet af 2005 udarbejdet af museets tre inspektører med hjælp fra de øvrige ansatte. Værket blev færdiggjort ultimo 2005 som en gennemillustreret bog i farvetryk. Udgivelsen betales af som allerede nævnt af opdragsgiveren.

Der blev desuden indgået en aftale med det rådgivende ingeniørfirma, Rambøll, om udgivelsen af historien om, hvordan Nordens største teknisk rådgivende virksomhed ble født. Også denne smukke publikation blev udført for opdragsgiverens regning.

Som det fremgår af det efterfølgende har museets akademiske medarbejdere her ud over bidraget med flere artikler til førende videnskabelige tidsskrifter.

Fredning, bevaring og kapitel 8

Industrimuseet har i 2005 påbegyndt sine tilsyn med fredede og bevaringsværdige bygninger, ligesom der er foretaget flere vurderinger i henhold til museumslovens kapitel 8. En af de vigtigste sager var en besigtigelse af en ejendom på hovedgaden i Hundested i forbindelse med udvidelsen af en dagligvareforretning. Museet afgav efterfølgende en skriftlig udtalelse i sagen, hvor der argumenteredes for bevarelsen af gadens oprindelige struktur med små langstrakte grunde og (oprindelige fisker)huse, der ligger tilbagetrukket på grunden. Museet var desuden involveret i en lokalplanssag i Kikhavn.

Museet foretog i forbindelse med en ekstern forespørgsel en foreløbig fotoregistrering i Brederød Havekoloni.

Der blev desuden foretaget en grundig gennemgang af bygninger og anlæg på Krudtværksmuseet sammen med Bo Frandsen (Kgl. Bygningsinspektør) og Niels Landsperg fra Frederiksværk Kommune. På baggrund heraf blev der udarbejdet en farverapport, der skal danne grundlag for fremtidigt restaureringsarbejde på husene i Museet.

Museet har aktivt bidraget til den helhedsplan for Krudtværksområdet, som Teknisk forvaltning har udarbejdet forslag til.

Museet har desuden været inddraget i udarbejdelsen af et responsum med henblik på Frederiksværks eventuelle ansøgning om at blive udpeget til kulturarvskommune.

Museets bygninger og lokaler

Gennem året 2005 rådede museet over følgende udstillings og besøgssteder:

- Krudtværksmuseet
Ejes af Skov- og Naturstyrelsen, men er forpagtet af Frederiksværk Kommune jf. aftale om vedligeholdelsespligt mv.
Frilandsmuseum med autentiske bygninger med arbejdende maskiner og delvis intakt produktionsapparat.
- Bymuseet Arsenalet samt det såkaldte Projektmagasin beliggende øst for Bymuseet med umiddelbar tilknytning dertil. Udstillingsbygninger med udstilling af kulturhistoriske genstande. Ejes af Frederiksværk Kommune.
- Byarkivet. Rummer offentligt tilgængeligt lokalhistorisk arkiv, der drives under museet, samt museets administration. Ejes af Frederiksværk Kommune. Det nedslidte og uhensigtsmæssigt indrettede hus ombyggedes i perioden. Der blev indrettet nye kontorer og fælleslokaler og skabt tidssvarende it-installationer.

Museet havde desuden magasiner i følgende bygninger og lokaler:

- kælderetage af CF-hallen i Ølsted, ca. 600 m². Ejes af Frederiksværk Kommune. Indretning påbegyndt 2005 og forventes fortsat i gennem det næste arbejdsår.
- Biografkælderen. Ejes af Frederiksværk Kommune. Kælderlokaler under biografen. Anvendes til genstande med overvejende byhistorisk tilknytning samt tekstiler. Anvendeligt, men ikke på længere sigt egnet til magasinering i nuværende stand.
- Trækulsbrænderiet. Ejes af Frederiksværk Kommune. Anvendt til oplag af især store genstande knyttet til Krudtværksmuseet. Et enestående dansk industrimonument, der bør renoveres gennemgribende og på længere sigt overgå til anden museal funktion.
- Tidl. krudtmagasin i Auderød Skov. Ejet af Skov- og Naturstyrelsen, tidligere delvis anvendt som museumsmagasin, få genstande opmagasineret. Uanvendeligt som magasin.
- Lokale på Enghaveskolen, 3300 Frederiksværk. Ejes af Frederiksværk Kommune. Tømt i 2005.
- Kælderrum på Frederiksværk Rådhus. Tømt i 2005.

Arbejdsforholdene i Byarkivet var gennem hele året stærkt præget af forsinkelsen i forbindelse med den indvendige ombygning. Den 26. maj blev lokalerne officielt indviet med deltagelse af et halvt hundrede gæster, hvilket var mere end lokalerne kunne bære.

Foredrag og byvandring mv.

Henrik Harnow

Frederiksværkegnens historiske Forening. Om Industrimuseet Frederiks Værk.
Februar 2005.

Jern- og metalindustriens udvikling med særligt fokus på Frederiks Værk.
Frederiksværk.
Den 12. april 2005.

The history of the Danish engineer, Danmarks tekniske Universitet (DTU).
April 2005.

De danske rådgivende ingeniører – og lidt om Rambølls historie. Rambøll i Virum.
Februar 2005.

Industrimuseet Frederiks Værk, foredrag i Selskabet til bevaring af industrimiljøer.
Den 3. maj 2005.

Rådgivende ingeniører i Danmark – et historisk overblik, foredrag for rektorkollegiet på DTU.
Juni 2005.

De regionale rapporter – en samlet evaluering af de regionale rapporter udarbejdet i forbindelse med udpegningen af 25 nationale industriminder, Kulturarvsstyrelsens årsmøde.
Den 17. november 2005.

Om bevaring og kassation af industrialismens genstande. Bevaringsnetværkets årsmøde i Randers.
Den 29. september 2005.

Odense havn og kanal gennem 200 år, HITEK.
Februar 2005.

Om forskning og kriterier for tildeling af rådighedssumsmidler, Kulturarvsstyrelsens årsmøde.
April 2005.

Forskning: typer og kriterier. Forskningsseminar afholdt af Det faglige råd for nyere tid.
September 2005.

Frederiksværk som planlagt by, omvisning for handelsskolen i Hillerød.
Februar 2005.

Frederiksværk som fabriks by. Krudtværksmuseet. Studerende på DTU.
April 2005.

Befolkningsvækst og boligbebyggelse.
Den 26. maj 2005.

Frederiksværk for landliggere og turister.
Den 28. juni 2005.

Omvisning på kastellet i København for Teknisk Forvaltning, Frederiksværk
Kommune.
Den 20. maj 2005.

Industribyen Frederiksværk, omvisning for IBMs personale.
August 2005.

Marie Bach

Introduktion til Krudtværksmuseet. Studerende fra Danmarks tekniske Universitet.
Den 6. april.

Da jernbanen kom til Frederiksværk – byvandring. Juni.

Industrimuseet Frederiks Værk – planer og ideer. Paraplyen Frederiksværk.
Den 12. oktober.

Søren la Cour Jensen

Da byteknologien kom til Frederiksværk. Byvandring.
Den 22. September.

Introduktion til Byarkivet.
Den 13. december.

Publikationer

Henrik Harnow

Worklab, No. 7, March 2005.

The Frederiksværk Museum of industry, Establishing a new Danish industrial museum, pp. 5-7.

Rambøll – historien om, hvordan Nordens største teknisk rådgivende virksomhed blev til (sammen med Søren la Cour Jensen).

Rambøll 2005, 46 s.

Forsyninger til tiden, Frederiksværk (sammen med Marie Bach og Søren la Cour Jensen)

Industrimuseet Frederiks Værk 2005.

Marie Bach

Forsyninger til tiden, Frederiksværk (sammen med Henrik Harnow og Søren la Cour Jensen)

Industrimuseet Frederiks Værk 2005.

Søren la Cour Jensen

Rambøll – historien om, hvordan Nordens største teknisk rådgivende virksomhed blev til (sammen med Henrik Harnow).

Rambøll 2005.

Forsyninger til tiden, Frederiksværk (sammen med Marie Bach og Henrik Harnow)

Industrimuseet Frederiks Værk 2005.

TV, radio og interviews

Henrik Harnow

Interview med Keld Buciek og kolleger, RUC, vedr. kulturarvsprojekt med udgangspunkt i Frederiksværk

Radioudsendelse til P1, Alle tiders historie med Adrian Hughes, om Mølleåen og den tidlige danske industrialisering, sendt juni 2005.

Radioudsendelse til P1, Alle tiders historie med Adrian Hughes, om Frederiksværks rolle i den danske industrihistorie, sendt i september 2005.

Diverse bidrag til lokale tv-indslag, bl.a. Fjord TV 17. maj og 30. maj 2005.

Marie Bach

Artikelserie i Frederiksværk Ugeblad

Bestyrelsesposter, nævn og råd mv.

Henrik Harnow

Næstformand i Det faglige råd for nyere tid

Bestyrelsesmedlem Nordsjællandsk Folkemuseum, Hillerød

Bestyrelsesmedlem Danmarks Mediemuseum, Odense

Suppleant i bestyrelsen for Selskabet til bevaring af industrimiljøer

Bestyrelsesmedlem HITEK, dansk Ingeniørforening

Indvalgt medlem af Dansk Komite for Byhistorie

Medlem af repræsentantskabet for Dansk Center for Byhistorie

Medlem af Kulturarvsstyrelsens idégruppe vedr. nationale industriminder

Medlem af styregruppen for Industrikulturens år 2007

Efteruddannelse og kurser mv.

Henrik Harnow

Redaktør af tidsskriftet Fabrik & Bolig (sm. Frank Allan Rasmussen)

Oplæg ved og deltagelse i diskussion ved præsentationen af lokalplanforslag for Krudtværksområdet

Deltagelse i Danmarks radios fokusgruppe vedr. historiske programmer, 24. maj.

Deltagelse i møder i Museumsrådet for Frederiksborg Amt

Deltagelse i to møder i Håndværks- og Industripuljen

Udarbejdelse af statusnotat for Industrimuseet Frederiks Værk og Knud Rasmussens Hus (sm. Dorrit Hansen og Torben Diklev)

Deltagelse i forberedende arbejde og bidrag til planlagt historisk skiltning i Frederiksværk by (sm. Stadsgartner Rie Lind)

Udarbejdelse af forskningsvurderinger for Kulturarvsstyrelsen for Skive Museum, samt Museum Sønderjylland

Deltagelse i styregruppe i Frederiksværk Kommune mhp. arrangementer i jubilæumsåret 2006

Deltagelse i Frederiksværk Kommunes Kulturudvalg

Gennemførelse af KIV-kursus foråret 2005

Deltagelse i store og lille lederforum i Frederiksværk Kommune

Søren la Cour Jensen

Hvordan skriver vi den moderne by 1945-2000. Carlsberg Akademiet.
Den 16. september

Håndværks- og industripuljemøde i Esbjerg.

SLA . grunduddannelsen. Modul II.
Den 24. og 31. oktober

Formidling på tværs. Arkivkursus på Stadsarkivet i Odense.
Den 28. november.
Industripuljemøde i Odense.
Den 1. november.

Marie Bach

Det kommunale KIV-kursus.

Kommunalt lederudviklingskursus.

Håndværks- og industripuljemødet i Esbjerg

CIRIUS-kursus

REGIN kursus på Museumshøjskolen.

Nordisk konference om frilandsmuseer i Aarhus.

Forskning på museerne. Vejle.

Hvordan skriver vi den moderne by 1945-2000. Carlsberg Akademiet.

Studierejser mv.

Søren la Cour Jensen

Finland. Interviews med medarbejdere fra Rambøll.
30-31. august

Nøgletal

Industrimuseet Frederiks Værks besøgsenheder, hhv. Bymuseet Arsenalet samt Krudtværksmuseet blev holdt åbne for publikum tirsdag-søndag kl. 12-16 fra mandag den 7. juni til søndag den 12. september samt i efterårsferien, 11-17. oktober.

Museets samlede besøgstal for 2004 var 3456, mens det i 2005 voksede til 4323. Det svarer til en stigning på næsten 25%, hvilket under de givne omstændigheder må betegnes som tilfredsstillende. Besøgstallet fordelte sig med knap 700 på Bymuseet Arsenalet og 3050 besøgende på Krudtværksmuseet. Ud over det ordinære antal besøgende var der i alt 250 gæster til bestilte omvisninger, alle på Krudtværksmuseet. Børn (til og med 15 år) udgjorde 25% af museets gæster.

I perioden har museet desuden besvaret et antal henvendelser af arkivalisk art samt et mindre antal henvendelser vedr. historiske forhold i lokalområdet.

Personale

Museumsleder, ph.d. Henrik Harnow. Fratrådt som leder 1. oktober. Han fortsatte dog året ud som konsulent for Industrimuseet.

Museumsinspektør Marie Bach. Fra 1. oktober og til og med 31. december konstitueret leder

Museumsinspektør Søren la Cour Jensen (tiltrådt 18. juli 2005)

Museumsassistent Airi Sinivuori Englert (tiltrådt 1. februar 2005)

Museumsmedarbejder Anna Karina Nolsøe Dam (tiltrådt 1. februar 2005 i skånejobsordning)

Museumsmedarbejder Per Hessner 35 timer ugl. (tiltrådt 29. august 2005 i løntilskudsjob)

Museumsmedarbejder Ole Måge 20 timer ugl. (flexjob)

Museumsmedarbejder Lilian Larsen (arbejdsprøvning)

Museumsvært Kristian Jensen 200 timer årligt (årskontrakt)

Museumsvært Birthe Pedersen 200 timer årligt (årskontrakt)

Museumsvært Aage Jensen 200 timer årligt (årskontrakt)

Gerda Greve Timelønnet

Lonnie Burchardt Timelønnet

Willie Mørkeberg Timelønnet

Regnskab

Der henvises til vedhæftede indberetningsskema til Kulturarvsstyrelsen.

Museets bestyrelse

Industrimuseet Frederiks Værk er et statsanerkendt, kommunalt ejet museum med Frederiksværk Kommune som hovedbidragsyder. Iflg. museets vedtægter består bestyrelsen af det til enhver tid siddende Børne- og Kulturudvalg i Frederiksværk Kommune. Museumslederen er født sekretær for bestyrelsen.

Bestyrelsen bestod i 2005 af:

- Bestyrelsesformand Helle Lunderød, Socialdemokratiet
- Næstformand Lars Chronych, Socialdemokratiet
- Walther Christophersen, Dansk Folkeparti
- Edith H. Hansen, Socialdemokratiet
- Verner Jensen, Socialdemokratiet
- Hanne K. Knudsen, Venstre
- Martin Palbo, Socialdemokratiet

Godkendelse af årsberetningen for 2005

Nærværende årsberetning for året 2005 godkendes hermed af bestyrelsen for Industrimuseet Frederiks Værk

Frederiksværk den 4. oktober 2006

Helle Lunderød, formand

Lars Chronych

Walther Christophersen

Edith H. Hansen

Verner Jensen

Hanne K. Knudsen

Martin Palbo